

Peter Keppy reageert op Lambert J. Giebels (ABG #59)

Het NIOD is geen loopjongen van de regering

***De Academische Boekengids* 60, januari 2007, pp. 23.**

Met verbazing las ik de recensie in de *Academische Boekengids* van de historicus Lambert Giebels over het boek *Sporen van vernieling. Oorlogsschade, roof en rechtsherstel in Indonesië 1940-1957*, door mij in opdracht van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) geschreven. Graag wil ik een aantal misverstanden uit de weg ruimen.

Giebels opent zijn recensie met de veronderstelling dat het kabinet-Kok een einde wilde maken aan de discussie binnen de Nederlands-Indische gemeenschap over schadevergoeding en nabetaling van achterstallige betalingen als gevolg van de Japanse bezetting van de voormalige kolonie. Het kabinet zou daarom 35 miljoen gulden voor onderzoek hebben uitgetrokken, onderdeel van het zogenaamde Gebaar. De 35 miljoen zouden voor onderzoek aan het NIOD zijn toegewezen. De door Giebels opgevoerde informatie is echter niet in overeenstemming met de feiten en bovendien gaat er een valse suggestie van uit: namelijk dat het NIOD een verlengstuk van de regering zou zijn.

De Nederlandse regering trok in 2000 350 miljoen gulden uit als genoegdoening voor de Nederlands-Indische gemeenschap. Deze financiële geste staat bekend als 'Het Gebaar'. Hiervan stelde de regering 35 miljoen ter beschikking voor collectieve doelen. Het NIOD-onderzoek viel echter buiten dit Gebaar. Het NIOD heeft er bij aanvang van het project namelijk op gehamerd, overigens tegen de zin van het Indisch Platform in, dat het onderzoek niet uit het 'Gebaar' zou worden betaald. Dit om onafhankelijk onderzoek te kunnen waarborgen. Het NIOD is een onafhankelijk onderzoeksinstituut, geen loopjongen van de regering, en het kabinet had geen enkele invloed op de inrichting van het onderzoek en de conclusies. Bovendien neemt het NIOD het beëindigen van maatschappelijke discussies natuurlijk niet als uitgangspunt van onderzoek.

Giebels stelt daarnaast dat het misschien beter was geweest om de in zijn ogen omstandige uiteenzettingen in zowel *Sporen van vernieling* als het tweede door hem besproken boek *Indische rekening. Indië, Nederland en de backpay-kwestie* van mijn collega Hans Meijer in één boek samen te voegen. Dit had opgenomen kunnen worden, onder toevoeging van authentieke documenten, in de twintigdelige bronnenpublicatieserie *Officiële Bescheiden* van Pieter Drooglever. Hiermee zou een leemte zijn gevuld.

Met zijn suggestie onderschat Giebels echter de complexiteit van het onderzoek en van het probleem van de versnippering van de bronnen. Het is niet vreemd dat Drooglever de onderwerpen oorlogsschade, rechtsherstel en de backpay-kwestie in zijn serie onbesproken heeft gelaten. Het gebrek aan literatuur, de juridische complexiteit van de materie en de onduidelijkheid over de beschikbaarheid van documenten leenden zich daar niet voor.

De juridische ingewikkeldheid en de voor het publiek verborgen politieke besluitvorming is niet uit te leggen door middel van authentieke documenten zonder duiding van de context waarbinnen deze documenten begrepen kunnen worden. Empirisch onderzoek en historische analyse waren de wegen om die verborgen geschiedenis te kunnen blootleggen. Een monografie over de vraagstukken van vergoeding van oorlogsschade en rechtsherstel is bovendien waardevol omdat het onderscheid maakt tussen verschillende financieel-economische en juridische kwesties die in de nasleep van de oorlog in Azië en de dekolonisatie volgden en vaak met elkaar verward werden.

De discussie over genoegdoening zal nimmer ten einde zijn, maar niet in de rechtlijnige zin zoals door Giebels bedoeld. Hij lijkt moe te worden van, zoals hij het zelf noemt 'het zich in de slachtofferrol wentelen' van de Indische gemeenschap. Die opinie mag hij huldigen, maar mijn boek gaat niet over wel of niet gemeend slachtofferschap. Centraal staat hoe samenlevingen, overheid en burger met genoegdoening omgaan als antwoord op onrecht ten gevolge van gewapende conflicten, en hoe politiek, recht en economie hierop van invloed zijn. Mijn boek heeft aan die discussie een bijdrage willen leveren. Dat debat en de finesses daarvan zijn Giebels ontgaan door vooringenomenheid en zijn preoccupatie met de door hem veronderstelde slachtofferrol van de Indische gemeenschap.

Peter Keppy is onderzoeker aan het NIOD en gespecialiseerd in de moderne geschiedenis van Zuidoost-Azië.